

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia del. Agnieszka Onichimowska

Protokolant: Maksymilian Obrębski

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2024 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa E. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W.

o zapłatę

1. oddała powództwo w całości;
2. odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania;
3. przejmuje na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczone koszty sądowe;
4. przyznaje z sum Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie na rzecz adwokata Ł. B. kwotę 10.800,00 (dziewięć tysięcy osiemset i 00/100) złotych, w tym należny podatek VAT tytułem pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu.

Sędzia (del.) Agnieszka Onichimowska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 30 maja 2022 r. powód E. K. wniósł o zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych: kwoty 392.837,76 zł z tytułu odszkodowania z oraz kwoty 448.000,00 zł z tytułu zadośćuczynienia, obu kwot wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Ponadto powód wniósł o zasądzenia od pozwanego kosztów postępowania.

W uzasadnieniu powód wskazał, że jest inwalidą wojennym i weteranem (...). Zaznaczył, że od 1997 r. toczył batalie o usankcjonowanie swojego statusu i uzyskania renty inwalidzkiej, która znalazła swój szczęśliwy finał dopiero w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 21 października 2020 r. (XIII U 2199/18), którym status powoda został uregulowany od sierpnia 2018 r. Zdaniem powoda do uregulowania pozostaje okres od momentu, gdy powód zgłosił swój status pozwanemu to jest okres 224 miesięcy poprzedzających wniesienie odwołania do Sądu Okręgowego w Warszawie. W jego ocenie gdyby pozwany w prawidłowy i uczciwy sposób odniósł się do żądania powoda, to powód otrzymałby świadczenie wyższe o 1.753,74 złotych, co w konsekwencji powoduje, że powód nie otrzymał kwoty 392.837,76 zł z uwagi na nieprawidłową decyzję Pozwanego. Odnosząc się do roszczenia o zasądzenia zadośćuczynienia, powód oszacował je na kwotę 2.000,00 zł miesięcznie za okres 224 miesięcy. Wskazał on, że zachowanie pozwanego, które rodziło sugestie, że jego niepełnosprawność nie jest związana z jego przeszłością wojenną prowadziło do cierpień moralnych, albowiem sugerowało, że jest on osobą nielojalną, kłamliwą, chcącą wykorzystać wizję doznanego uszczerbku na zdrowiu do budowania swojego wizerunku, która wymyśliła sobie swoją

przeszość wojenną oraz poniesione kontuzje. Takie działanie mogło zaś doprowadzić do ostracyzmu ze strony weteranów. (k. 3-7).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości wskazując, iż powód nie wykazał związku przyczynowo skutkowego pomiędzy działaniami pozwanego, a ewentualnie powstałą szkodą. Ponadto stwierdził, że powód nie wykazał, iż dotychczasowe odmowne orzeczenia ZUS były niezgodne z prawem, a tym samym nie wykazał, istnienia związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy wydaniem przedmiotowych orzeczeń oraz decyzji, a powstałą szkodą (co w świetle art. 417(1) § 2 k.c. jest niezbędne do żądania odszkodowania). W jego ocenie fakt zmiany przez Sąd Okręgowy w Warszawie decyzji z dnia 31.10.2018 r., odmawiającej prawa do renty w związku z działaniami wojennymi, wydanej po rozpoznaniu trzeciego wniosku z dnia 08.08.2018 r. nie ma żadnego wpływu na wykazanie przez pozwanego szkody czy też ww. związku przyczynowo – skutkowego. Pozwany zaznaczył, że art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, nie pozwala na wypłatę świadczenia wcześniej, niż od miesiąca w którym złożono wniosek. Natomiast art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, wskazuje, że wypłata tego typu może nastąpić tylko w przypadku jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca. Z tego powodu, zdaniem pozwanego, po stronie pozwanego nie powstał obowiązek wypłaty świadczenia za okres wsteczny. Tym samym brak jest również podstaw do zasądzenia na rzecz powoda zadośćuczynienia tym bardziej, iż nie wykazał jakie cierpienia o charakterze niematerialnym zostały wywołane działaniem pozwanego. (odpowiedź na pozew k. 57-59).

W toku procesu strony podtrzymywały swoje stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskiem z dnia 09 grudnia 1997 r. E. K. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (Oddział ZUS W. M.) o przyznanie renty inwalidy wojennego w miejsce renty z ogólnego stanu zdrowia.

Decyzją z dnia 13 maja 1998 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z w działaniami w (...)

Wyrokiem z dnia 07 września 1999 r. Sąd Wojewódzki Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, rozpoznając odwołanie od decyzji ZUS z dnia 13 maja 1998 r., oddalił odwołanie E. K.. Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 19 czerwca 2001 r. oddalił apelację powoda.

Dowód: wniosek k. 1 akt ZUS – Tom IV, k. 8, decyzja - k. 13 akt ZUS – Tom IV, k. 9 wyrok z dnia 7 września 1999 r. – k. 22 akt ZUS – Tom IV, wyrok z dnia 19 czerwca 2001 r. – k. 35 akt ZUS – Tom IV

Wnioskiem z dnia 18 grudnia 2008 r. E. K. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przyznanie renty inwalidy wojennego i ustalenie uprawnień do jej otrzymywania w zbiegu z emeryturą.:

Decyzją z dnia 14 maja 2009 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił prawa do renty przewidzianej dla inwalidów wojennych

Wyrokiem z dnia 11 czerwca 2010 r. Sąd Okręgowy w Warszawie (sygn. akt XIII U 2565/09) oddalił odwołanie od ww. decyzji. Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2010 r. (sygn. akt III AUa 879/10) Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powoda od powyższego wyroku.

Dowód: wniosek k. 1 akt ZUS decyzja - k. 16 akt ZUS – Tom IV, wyrok z dnia 11 czerwca 2010 r. – k. 45 akt ZUS – Tom IV, wyrok z dnia 13 grudnia 2010 r. – k. 87 akt ZUS – Tom IV

Wnioskiem z dnia 08 sierpnia 2018 r. E. K. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z działaniami wojennymi.

Decyzją z dnia 31 października 2018 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z działaniami wojennymi.

Wyrokiem z dnia 21 października 2020 r. Sąd Okręgowy w Warszawie (sygn. akt XIII U 2199/18) zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał E. K. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z działaniami wojennymi od 08 sierpnia 2018 r. na stałe. Jednocześnie w sentencji wyroku wskazano, że nie stwierdza się odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że Sąd nie stwierdził odpowiedzialności organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, mając na uwadze fakt, że dopiero przed sądem możliwe było przeprowadzenie rozbudowanego postępowania dowodowego, w tym dopuszczenie dowodu z opinii biegłych, co skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji.

Dowód: wniosek k. 1 akt ZUS – Tom I odpowiedź na odwołanie - k. 7 akt ZUS – Tom VII, wyrok z uzasadnieniem z dnia 21 października 2020 r. – k. 75 akt ZUS – Tom VII

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony oraz na podstawie dokumentów zalegających w aktach ZUS, których autentyczności nie podważano. Zeznania powoda (k. 100-101) Sąd uznał za wiarygodne, jednakże nie stanowiły one podstawy ustalania stanu faktycznego w przedmiotowej sprawie. Pozostałe (a nie ujęte wyżej) zaprezentowane przez strony dowody, nie stanowiły w ocenie Sądu wartościowego materiału dowodowego pozwalającego na poczynienie istotnych w sprawie ustaleń faktycznych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu.

W niniejszej sprawie powód upatrywał podstaw zgłoszonych roszczeń w fakcie wydawania przez ZUS w okresie od 1998 r. niekorzystnych dla niego decyzji dotyczących przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z działaniami wojennymi. W ocenie powoda fakt wydania wyroku z dnia 21 października 2020 r. przez Sąd Okręgowy w Warszawie (sygn. akt XIII U 2199/18), którym zmieniono odmowną decyzję pozwanego i przyznano mu świadczenie rentowe z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku z działaniami wojennymi, świadczy o tym, że od czasu pierwszej decyzji odmownej do chwili wydania korzystnego wyroku, ponosił on szkodę w postaci nieotrzymywania należnej mu renty, jednocześnie doznając z tym związanych cierpień moralnych. Strona pozwana wskazywała natomiast, iż powód nie wykazał zaistnienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej.

Analiza treści pozwu wskazuje, że podstawę prawną dochodzonego przez powoda roszczenia jest art. 417 (1) § 2 k.c. Regulacja art. 417 (1) k.c. ta stanowi *lex specialis* względem art. 417 k.c., jest on poświęcony regulacji szczególnych przypadków wyrządzenia szkody przy wykonywaniu władzy publicznej.

Zgodnie z art. 417 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa (§ 1). Jeżeli wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej zlecono, na podstawie porozumienia, jednostce samorządu terytorialnego albo innej osobie prawnej, solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi ich wykonawca oraz zlecająca je jednostka samorządu terytorialnego albo Skarb Państwa. (§ 2)

W myśl zaś regulacji art. 417 (1) § 2 k.c. jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

W świetle powyższego stwierdza się, iż w niniejszej sprawie dla stwierdzenia odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego na podstawie art. 417 § 1 k.c. w zw. z art. 417(1) § 2 k.c., konieczne było ustalenie istnienia przesłanek w postaci: bezprawnego działania organu władzy publicznej (ZUS) stwierdzonego za pomocą prejudykatu, wystąpienie szkody spowodowanej bezprawnym działaniem oraz istnienie adekwatnego związku przyczynowego między zdarzeniem sprawczym a tą szkodą.

W ocenie Sądu powód nie wykazał żadnej z wyżej wymienionych przesłanek odpowiedzialności pozwanego.

Powód żądając naprawienia szkody (zarówno majątkowej jak i niemajątkowej) przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, można żądać jedynie po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem. Dla uzyskania prejudykatu w rozumieniu tego przepisu konieczne jest stwierdzenie niezgodności z prawem takiego orzeczenia we właściwej procedurze. Chodzi tu o stwierdzenie niezgodności orzeczenia (decyzji) z prawem, które stwierdzone zostaje w postępowaniu odrębnym, ekstraordynaryjnym.

Ustaleniu niezgodności z prawem ostatecznych decyzji administracyjnych służą następujące prejudykаты: 1) decyzja wydana wskutek wznowienia postępowania (art. 145–152 k.p.a., art. 240–246 o.p.); 2) decyzja wydana w postępowaniu o stwierdzenie nieważności decyzji (art. 156 k.p.a., art. 247 o.p.) oraz 3) orzeczenie sądu administracyjnego uwzględniające skargę na decyzję (art. 145 p.p.s.a.). **G.** Karaszewski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz aktualizowany, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, LEX/el. 2023, art. 417(1).

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy podkreśla się, iż powód nie przedstawił żadnego z wyżej wymienionych prejudykatów. Za taki prejudykat z pewnością nie może być uznany powołany przez powoda wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 21 października 2020 r. (sygn. akt XIII U 2199/18), który zmienił zaskarżoną decyzję ZUS w ten sposób, że przyznał E. K. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w związku działaniami wojennymi od 8 sierpnia 2018 r. na stałe. Przedmiotowy wyrok został wydany w toku normalnego postępowania sądowego zainicjowanego odwołaniem powoda od ostatecznej decyzji organu rentowego, orzeczenie wydane w toku zwykłego postępowania rozpoznawczego nie ma zaś charakteru prejudykatu w rozumieniu art. 417 (1) § 2 k.c.

Odnosząc się do przedmiotowego orzeczenia, należy wręcz stwierdzić, że jego treść przemawia wręcz za oddaleniem powództwa w niniejszej sprawie. Trzeba bowiem zaznaczyć, że Sąd Okręgowy w sentencji wyroku oprócz zmiany decyzji ZUS, jednocześnie wskazał, że nie stwierdza odpowiedzialności organu za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W uzasadnieniu wyroku wskazano zaś, że dopiero przed sądem możliwe było przeprowadzenie rozbudowanego postępowania dowodowego w tym dopuszczenie dowodu z opinii biegłych, co skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji.

W tym miejscu należy wskazać, iż Sąd w niniejszym postępowaniu jest związany treścią orzeczenia z dnia 21 października 2020 r w zakresie jego sentencji. Z art. 365 §1 k.p.c. wynika zasada mocy wiążącej prawomocnego wyroku sądowego. Zgodnie z powyższym przepisem orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. W praktyce oznacza to, że sąd obowiązany jest uznać, że kwestia prawna, która była już przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, a która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie przez niego rozpoznawanej, kształtuje się tak, jak to przyjęto w prawomocnym wcześniejszym wyroku. W przeciwnym razie wyroki sądowe miałyby walor jedynie opiniujący, a nie stanowczy. Tym samym skutkiem zasady mocy wiążącej prawomocnego wyroku jest to, że przesądzenie we wcześniejszym wyroku kwestii o charakterze prejudycjalnym oznacza, że w procesie późniejszym ta kwestia nie może być już w ogóle badana. Chodzi tu zatem o ograniczenie dowodzenia faktów (objętych prejudycjalnym orzeczeniem), a nie tylko o ograniczenie poszczególnych środków dowodowych. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lipca 2002 roku, V CKN 1110/O). W sytuacji zatem, gdy zachodzi wiązanie prawomocnym orzeczeniem sądu i ustaleniami faktycznymi, które legły u jego podstaw, niedopuszczalne jest w innej sprawie o innym przedmiocie dokonywanie ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z prawomocnie osądzoną sprawą. Rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami inny spór

muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym, wcześniejszym wyroku. Tym samym w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już ponownie badana. Związanie orzeczeniem oznacza więc zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (vide: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 maja 2013 roku, IV CSK 624/12).

Uzupełniając powyższe rozważania należy stwierdzić, że powód w przedmiotowym postępowaniu nie wskazał nawet przepisów prawa, które w jego ocenie zostały naruszone przez ZUS, czy też w czym (poza wydaniem decyzji, z którą się nie zgadza) miałyby się przejawiać naruszenie prawa. Zaznaczyć trzeba, że odmowne decyzje ZUS zostały wydane w trybie ustawowym, a następnie podlegały zaskarżeniu przez powoda zgodnie z przewidzianym trybem odwoławczym najpierw do Sądu Okręgowego, a następnie Sądu Apelacyjnego. W obu instancjach sądowych nie zakwestionowano, ani ich zasadności, ani ich zgodności z prawem. W tych warunkach brak jest zatem podstaw do uznania, aby zostały one wydane w sposób sprzeczny z prawem (materialnie lub proceduralnie). Jak zaś już wspomniano Sąd Okręgowy w Warszawie wyroku z dnia 21 października 2020 r. - pomimo uwzględnienia (kolejnego już) odwołania E. K. i zmiany decyzji ZUS - nie tylko nie wskazał, aby pozwany działał w sposób bezprawny, ale wręcz wskazał, na brak podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego.

Niezależnie od powyższego zaznaczyć trzeba, że na przeszkodzie w uwzględnieniu powództwa stało również nie brak wykazania, że na skutek działań pozwanego powód poniósł szkodę we wskazanej przez siebie wysokości. Uzasadniając okoliczność poniesienia szkody i jej wysokość powód ograniczył się jedynie do wskazania, że gdyby pozwany odniósł się w sposób prawidłowy i uczciwy do jego żądania to otrzymałby on świadczenie wyższe o 1.753,74 zł i w konsekwencji otrzymałby przez 224 miesiące kwotę 392.837,76 zł. W ocenie Sądu tego rodzaju lakoniczna argumentacja w żaden sposób nie jest wystarczająca dla uzasadnienia wysokości utraconych w związku z decyzją organu rentowego dochodów. Powyższe argumenty odnoszą się także do braku wykazania przez powoda przesłanek uzasadniających przyznanie zadośćuczynienia. Powód nie tylko nie wykazał zaistnienia krzywdy uzasadniającej przyznanie z tego tytułu świadczenia (brak postępowania dowodowego w tym zakresie), nie wskazano czy i ewentualnie jakie dobra osobiste powoda zostały naruszone, a ponadto kwota, której domagał się powód została ustalona w sposób zupełnie dowolny.

Mając na względzie powyższe, w ocenie Sądu, wobec niewykazania przez powoda zarówno bezprawnego działania czy też zaniechania pozwanego, które potwierdzone byłoby prejudykatem, stwierdzającym niezgodności z prawem decyzji organu rentowego, jak również poniesionej przez powoda w wyniku tego szkody i krzywdy i ich wysokości, brak było podstaw do oceny wystąpienia adekwatnego związku przyczynowego między tymi przesłankami. Wobec tego uznać należy, że powód, na którym spoczywał w myśl art. 6 k.c. ciężar dowodowy, nie wykazał w niniejszym postępowaniu przesłanek pozwalających na wystąpienie odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 417 § 1 w zw. z art. 417(1) § 2 k.c., co musiało skutkować oddaleniem powództwa (o czym orzeczono w pkt 1. sentencji).

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c. i tym samym odstępianie od obciążania powoda kosztami procesu. Powód jest osobą w podeszłym wieku (92 lata) i boryka się z problemami zdrowotnymi od wielu lat (co wynika z akt organu rentowego). Co oczywiste w przyszłości należy spodziewać się pogorszenia stanu zdrowia, a w konsekwencji sytuacji życiowej i majątkowej (konieczność ponoszenia kosztów leczenia).

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu orzeczono na podstawie § 8 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r. (SK 66/19, Dz.U. z 2020 r. poz. 769), a więc przy uwzględnieniu § 2 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. Analiza statusu adwokatów i radców prawnych oraz ich roli w postępowaniu, w którym występują jako podmioty powołane i zobowiązane do zastępstwa prawnego, prowadzi do uznania, że różnicowanie ich wynagrodzenia, tj. obniżenie pełnomocnikom z urzędu wynagrodzenia, które otrzymaliby, gdyby występowali w sprawie jako

pełnomocnicy z wyboru, nie ma konstytucyjnego uzasadnienia (tak: postanowienie SN z dnia 7 stycznia 2021 r. .I CSK 598/20).

Mając powyższe na względzie, orzeczono jak w sentencji.

Sędzia (del.) Agnieszka Onichimowska